

omstreden pamflet zou hebben geschreven. Tot nu toe hebben pogingen tot nadere informatie hieromtrent geen concrete aanknopingspunten opgeleverd; vooralsnog blijven internationaal gereputeerde Erasmuskenners sceptisch ten aanzien van stellige beweringen over deze materie.⁴⁴⁾

Dus ... geen *Julius exclusus* op naam van Erasmus? Geen verdere mystificaties? Wat echter als dan duidelijk wordt dat Erasmus zowel inhoudelijk als formeel zijn waarheid presenteerde op een wijze die op zijn minst gesproken voor meer dan één uitleg vatbaar was?⁴⁵⁾ Wat kan men verwachten van iemand die veel eerder al eens had laten blijken voor de vuist weg een heel satirisch verhaal over Kain en Abel uit de mouw te kunnen schudden alsof het gedrukt stond?⁴⁶⁾ Wat als blijkt dat Erasmus later een door hem aan de kerkvader Cyprianus toegeschreven traktaat helemaal uit eigen pen blijkt te hebben doen vloeien?⁴⁷⁾

Zo blijft er ondanks alles veel twijfel hangen omtrent Erasmus als mogelijke auteur van de *Julius exclusus*, of, zoals Jean-Claude Margolin in dit verband recentelijk heeft opgemerkt: 'L'auteur anonyme de *Julius exclusus*, d'une si grande cruauté à l'égard du pape Jules II, ne ressemblait-il pas comme un frère à Désiré Érasme'?⁴⁸⁾ Erasmus blijft een man van raadselen. Jean-Baptiste Pineau bezigde ruim zeventig jaar geleden in dit verband het begrip *la dualité érasmiennne* en verzuchtte: 'Niets is derhalve gecompliceerder, grilliger en afwisselender dan de geest van Erasmus'.⁴⁹⁾

Wat bergt zich achter Socrates?

Schijn en werkelijkheid lijken voor Erasmus onlosmakelijk met elkaar verweven. Die constatering geeft het *Adagium Sileni Alcibiadis* een bijzondere lading.⁵⁰⁾ In dat *Adagium* varieert Erasmus met als uitgangspunt de uit Plato's *Symposium* bekende lofrede van Alcibiades op Socrates op het thema van de discrepantie tussen schijn en werkelijkheid; ook voor andere humanisten was dit een geliefd thema.⁵¹⁾ In zekere zin kan de tekst worden gezien als een uitgebreid commentaar op wat de apostel Paulus had geschreven over de Corinthiërs die te snel van het goede geloof werden afgeleid door lieden die zich voordeden als nieuwe apostelen, maar die in werkelijkheid duivelsdienaren waren. In zijn betoog zou Erasmus een andere passage uit hetzelfde gedeelte van de hier bedoelde tweede brief van Paulus aan de Corinthiërs uitgebreid citeren.⁵²⁾ De verhandeling staat als opening van een